

บทที่ 5

บทสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังกับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมการประกาศกำไรประจำปีของผู้บริหารในตลาดหุ้นไทยขึ้นอยู่กับประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังหรือไม่ ในการศึกษาใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีกับประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวัง และผู้วิจัยใช้ข้อมูลทางบัญชี 2 รายการสำหรับคำนวณกำไรไม่คาดหวัง คือ กำไรสุทธิต่อหุ้น และกำไรจากกิจกรรมปกติต่อหุ้น โดยวิธีการพยากรณ์กำไรหรือคำนวณกำไรไม่คาดหวังนั้นอยู่ภายใต้แนวความคิดที่ว่า ความคาดหวังกำไรในอนาคตของนักลงทุนขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานในอดีตของกิจการและระดับความผันผวนของกำไร เพราะว่าเป็นความจริงผู้ใช้งบการเงินไม่สามารถทราบได้ชัดเจนว่ากำไรของบริษัทมีระดับการเจริญเติบโตคงที่ หรือมีความผันผวน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการพยากรณ์ที่ครอบคลุมทั้ง 2 กรณี ทำให้กำไรไม่คาดหวังสำหรับงานวิจัยนี้มี 4 วิธี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ คือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี พ.ศ. 2543-2547 โดยไม่รวมบริษัทที่อยู่ในกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ กลุ่มธนาคาร และกลุ่มประกันชีวิตและประกันภัย ซึ่งมีจำนวน 1,370 ตัวอย่าง และเพื่อให้การประมวลผลข้อมูลมีความถูกต้องตามหลักการทางสถิติจึงทำการตัดข้อมูลที่มีค่าผิดปกติ (Outlier) ออกจากการทดสอบ ทำให้จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลมีจำนวน 943 ตัวอย่าง และในการศึกษา ผู้วิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังกับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังกับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปี โดยเป็นระยะเวลาตั้งแต่วันที่ในรายงานผู้สอบบัญชีจนถึงวันที่ตลาดหลักทรัพย์ได้รับงบการเงิน การที่ผู้วิจัยเลือกใช้ช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากน่าจะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการประกาศกำไรที่แท้จริงของผู้บริหารโดยไม่มีผลกระทบจากระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 พบว่า

ประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ไม่ถึงขั้นมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% นอกจากนี้ผลการทดสอบ ยังพบว่า ระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงินมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรอย่างมีนัยสำคัญ จากผลการทดสอบดังกล่าวไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าระยะเวลาในการประกาศกำไรที่ไม่รวมช่วงเวลาในการตรวจสอบงบการเงินจะไม่ได้รับอิทธิพลจากระยะเวลาในการตรวจสอบ เพราะช่วงเวลาที่ทั้ง 2 ช่วงมีความเกี่ยวเนื่องกัน กล่าวคือ ช่วงเวลาในการตรวจสอบจะต้องเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงมีช่วงเวลาในการประกาศกำไรเกิดขึ้นตาม ดังนั้นจึงทำให้ผู้บริหารต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการตรวจสอบก่อนที่จะประกาศกำไรสู่สาธารณชน เพราะหากผู้สอบบัญชีใช้เวลาในการตรวจสอบมาก ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องประกาศกำไรในเวลาที่ยาวขึ้นเพื่อให้ตลาดหลักทรัพย์ได้รับงบการเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดคือ 60 วันนับจากวันสิ้นรอบบัญชี และการที่ประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังไม่สามารถสะท้อนพฤติกรรมในการประกาศกำไรที่ผู้บริหารได้ อาจเป็นเพราะระยะเวลาในการประกาศกำไรไม่รวมระยะเวลาในการตรวจสอบ เพราะเมื่อพิจารณาผลการทดสอบในบทที่ 4 ตารางที่ 4.3 จะพบว่า ประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการตรวจสอบอย่างมีนัยสำคัญ และกำไรไม่คาดหวังในลักษณะผลกระทบร่วมกับทิศทางของกำไรไม่คาดหวังมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรที่รวมระยะเวลาในการตรวจสอบอย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบเพิ่มเติมโดยใช้ระยะเวลาดังแต่วันสิ้นงวดบัญชีจนถึงวันที่ตลาดหลักทรัพย์ได้รับงบการเงินเป็นตัวแปรตาม เพื่อพิจารณาว่าพฤติกรรมในการประกาศกำไรของผู้บริหารในตลาดหุ้นไทยขึ้นอยู่กับประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังหรือไม่ และสอดคล้องหรือขัดแย้งกับการศึกษาในอดีตของต่างประเทศอย่างไร จากผลการทดสอบ พบว่าประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารในตลาดหุ้นไทยให้ความสำคัญกับการแสดงความเห็นต่องบการเงินของผู้สอบบัญชี เพราะงบการเงินถือเป็นรายงานทางการเงินที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่สำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์ที่สำคัญของบริษัท รายงานผู้สอบบัญชีจึงช่วยยืนยันได้อีกระดับหนึ่งว่างบการเงินที่ผู้บริหารจัดทำขึ้นนั้นถูกต้องหรือมีข้อสังเกตใดที่ต้องระวังบ้าง โดยหากผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้สอบบัญชีจะต้องชี้แจงและอธิบายเหตุผลในการแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปให้กับผู้บริหารรับทราบก่อนที่จะลงนามในรายงานผู้สอบบัญชี จึงมีช่วงเวลาในการเจรจาต่อรองระหว่างผู้สอบบัญชีผู้บริหารเกิดขึ้น โดยผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Haw และคณะ (2003) Bahram (2002) และ Whittred (1980) ที่พบว่าประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ

ระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปี เนื่องจากมีระยะเวลาในการเจรจาต่อรองระหว่างผู้สอบบัญชีกับบริษัท รวมถึงผู้สอบบัญชีต้องสรุปเหตุการณ์ให้กับผู้บังคับบัญชาทราบถึงที่มาของการแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้บริษัทที่รับได้รายงานผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจะใช้เวลาในการเปิดเผยผลการดำเนินงานในเวลาที่ล่าช้าลง

ในขณะที่เดียวกันกำไรไม่คาดหวังมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นผลกระทบร่วมกันกับทิศทางของกำไรไม่คาดหวัง สอดคล้องกับสมมติฐานว่าผู้บริหารคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจถูกฟ้องร้องเกี่ยวกับการปกปิดข้อมูล การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความเป็นจริง เนื่องจากในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ด. ตรวจสอบการทุจริตและฉ้อฉลในหลายรูปแบบของบริษัทจดทะเบียน ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนบางแห่งฉ้อโกงเงินของบริษัทโดยยกยอกเงินไปใช้ส่วนตัวด้วยการปลอมแปลงเอกสารทางบัญชี การปกปิดข้อมูล เป็นต้น ทำให้คณะกรรมการ ก.ล.ด.และหน่วยงานอื่น ๆ ได้ร่วมกันกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนหากกระทำความผิดในฐานเอาเปรียบนักลงทุน ส่งผลให้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะใช้เวลามากขึ้นเพื่อตรวจสอบผลกำไรที่ดีที่เกิดจากการบริหารทรัพยากรของบริษัทจริง หรือแสดงถึงผลประโยชน์ที่แท้จริงของบริษัท เพราะการที่บริษัทมีผลการดำเนินงานที่ดีหรือมีกำไรที่แท้จริงสูงกว่ากำไรที่คาดหวังอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ราคาหลักทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งผลการทดสอบดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Skinner (1994) และ Francis และคณะ (1994) ที่พบว่า ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข่าวผลกำไรที่ไม่ดีในเวลาที่ยาวขึ้น และมีแนวโน้มที่จะใช้เวลามากขึ้นสำหรับตรวจสอบข้อเท็จจริงของข่าวผลกำไรที่ดี เนื่องจากแรงจูงใจทางด้านกฎหมาย ที่ผู้บริหารมีความเสี่ยงจากการถูกฟ้องร้องสูงขึ้นตามข้อกำหนดของคณะกรรมการ ก.ล.ด. ให้สามารถฟ้องร้องในกรณีที่ผู้บริหารจงใจปกปิดข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และการตัดสินใจที่ผิดพลาดต่อผู้ใช้ข้อมูลทางการเงิน

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ของการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังกับพฤติกรรมการประกาศกำไรของผู้บริหารในตลาดหุ้นไทย เมื่อเปลี่ยนวิธีการคำนวณกำไรไม่คาดหวัง จากผลการทดสอบ พบว่า กรณีใช้กำไรไม่คาดหวังทั้ง 3 วิธี แสดงผลการทดสอบไม่แตกต่างจากกำไรไม่คาดหวังวิธีที่ 1 นั่นคือ ประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีที่ไม่รวมระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงินอย่างไม่มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ในขณะที่ระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงินมี

ความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% สำหรับระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีที่ยาวระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงินพบว่า ได้รับอิทธิพลจากประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95%

งานวิจัยนี้ไม่พบหลักฐานเกี่ยวกับรูปแบบการประกาศกำไรประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือกล่าวได้ว่า ผู้ใช้งบการเงินไม่สามารถนำระยะเวลาในการประกาศกำไรประจำปีมาใช้พิจารณาร่วมกับประเภทของรายงานผู้สอบบัญชีและกำไรไม่คาดหวัง เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของผลการดำเนินงานประกอบการตัดสินใจ ยกเว้นในกรณีใช้ระยะเวลาประกาศกำไรประจำปีที่ยาวระยะเวลาในการตรวจสอบงบการเงิน ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำระยะเวลาในการประกาศกำไรมาใช้พิจารณาร่วมกับประเภทของรายงานผู้สอบบัญชี และผลกระทบระหว่างกำไรไม่คาดหวังและทิศทางของกำไรไม่คาดหวัง เพื่อพิจารณาพฤติกรรมกรรมการเปิดเผยผลการดำเนินงานของผู้บริหารสำหรับประเมินความน่าเชื่อถือของหลักทรัพย์ในตลาดหุ้นไทย

5.2 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จึงทำให้ผู้วิจัยวิเคราะห์และตีความจากผลการวิจัยที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเพียงด้านเดียว และถ้าหากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ควบคู่ไปด้วย อาจทำให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ ในการนำเสนอผลการวิจัย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะขอเสนอแนะประเด็นหรือข้อคิดที่ได้จากการวิจัยโดยอิงกับผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษานี้เท่านั้น มีดังนี้

1. งานวิจัยฉบับนี้ตัวแปรที่สนใจศึกษามีเพียง 2 ตัวแปรเท่านั้น คือ 1) กำไรที่ไม่คาดหวัง และ 2) ประเภทของรายงานผู้สอบบัญชี ในอนาคตผู้ศึกษาท่านอื่นอาจนำตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่อยู่ภายใต้โครงสร้างของบริษัทมาศึกษาเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อค้นหาตัวแปรใหม่ ๆ ที่อาจจะมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการเปิดเผยผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ตัวอย่างเช่น ความสามารถในการทำกำไร อายุของบริษัท ความซับซ้อนทางบัญชี นอกจากนี้ผู้วิจัยอื่นอาจขยายกลุ่มตัวอย่างด้วยการเพิ่มจำนวนปีที่ศึกษา เนื่องจากอาจจะทำให้หลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจได้ดีขึ้น รวมถึงจะทำให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา มิได้เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น และเชื่อว่าผลการวิจัยที่ได้จะช่วยยืนยันระยะเวลาในการเปิดเผยผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ผู้ศึกษาท่านอื่นอาจนำองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบมาพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการเปิดเผยผลการดำเนินงานประจำปีหรือไม่ ประกอบด้วย 1) จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ 2) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ 3) สัดส่วนการถือหุ้นของคณะกรรมการตรวจสอบ 4) ความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ และ 5) ความรู้ความชำนาญด้านการกำกับดูแลกิจการของคณะกรรมการตรวจสอบ เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบเป็นคณะบุคคลที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลในเรื่องของการควบคุมภายในทางด้านบัญชี สอบทานงานของแผนกตรวจสอบภายใน สอบทานแนวการสอบบัญชีกับผู้สอบบัญชีภายนอก รวมถึงสอบทานรายงานประจำปี เพื่อให้กิจการมีระบบการกำกับดูแลที่ดี (Good governance) ซึ่งบทบาทของคณะกรรมการตรวจสอบที่จัดตั้งเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจ (counterbalance) กันระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบกับผู้บริหาร จึงอาจทำให้พฤติกรรมกรรมการเปิดเผยผลการดำเนินงานของผู้บริหารมีการเปลี่ยนแปลง